

MŰVELT NŐK A BÁBAPÁLYÁN.

Írta: DIRNER GUSZTÁV DR.*

Az anyaság védelme és biztosítása eszméjének szolgálatában a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége által rendezett értekezleten jónak láttam országunk babaügyére reámutatni és fölhívni a magyar nők figyelmét azokra a szomorú viszonyokra, amelyek ebben a tekintetben nálunk uralkodnak.

* Szerző a Bp. m. k. bábaképző igazgató-tanára.

Fölszólalásom nem remélt gyors megértésre talált a jelenlevők közt, sőt kellemes visszhangot is keltett az előadóban, mint a Szövetség képviselőjében. Ez bátorít reá, hogy e lap útján szélesebb körben próbáljam felkelteni a figyelmet és az érdeklődést a bábai hivatás iránt, amely sok egyéb keresett és választott életpályánál jobban felel meg a művelt nő lényének, mert bár nehéz, de szép és áldásos működési kört nyit meg részére. A baba hivatását nemcsak kereseti forrásként ismerem kielégítőnek, sőt kívánatosnak, hanem népjóléti szempontból is nagyon fontosnak vallom és munkakörét épenséggel tiszteletreméltónak ítélem; épen azért teljes erőmből törekedem is, hogy minden oldalról abban az elismerésben részesüljön, amelyet megérdemel.

Persze ez nehéz dolog, sőt lehetetlen, amikor a bábák zöme olyan sorból kerül ki, hogy nem állhat helyt azoknak a követeléseknek, amiket ma nála is támasztanunk kell; nem állhat helyt azért, mert nem hoz magával még elemi iskolai készültséget sem erre a pályára. Hogy is hozna, mikor nem is követelik tőle, sőt egyenesen analfabétákat is vesznek fel tanulóknak legalább azokban a II-od rendű bábaiskolákban, amelyeket a belügyminisztérium mintegy 8 éve létesített ad majorem sui gloriam. Ez iskolákból 8 év alatt közel 3000 baba szerzett magának rövidke 8 hét alatt jogot e hivatás gyakorlására az ő falujában, ahol azontúl ő a falu okos asszonya, hisz a papon és jegyzőn kívül ott még neki is van „képesítése”. A rendes bábaiskolákban is a lehető legalacsonyabbra van szabva a fölvétel feltétele, mert tulajdonképen csak olvasni tudás van kikötve és semmi egyéb! Megtörtént, hogy egyik iskola igazgatójára a felső fórum „ráírt”, mert követeléseit magasabbra tolta és visszautasítani merészelt olyan tanulót, akit közigazgatási fórum küldött és pedig államköltségen való kiképzésre küldött hozzá.

Ilyen készütségű nőkből képezzünk bábákat! Ilyenekre bízzuk reá a legnehezebb órákban, veszedelem fenyegetése közepette az anya és magzatja javát és sorsát! Ezeket tanítsuk meg a medencebeli szervek csak legszűkebb anatómiájára is; ezeknek adjunk fogalmat a medence és a magzat feje alaki és térbeli viszonyairól; ezek értsék meg és ítéljék meg azokat a nehéz viszonyokat és körülményeket, amelyek a szülésnél hirtelen felmerülhetnek s lélekjelenlétet, tudást és készséget, azonfelül még erős köteletség- és felelőségerzetet követelnek. Akik csak sillabizálnak, de nem olvasnak; akik csak betűt vetnek, de nem írnak (a helyesírásról nem is szólva); akik az egyszeregy se tudják s a fejszámolásban sohase gyakorolták magukat; akiknek az esze-

járásuk oly szűkkörű volt eddig, hogy most az új szavak, fogalmak, mondat szerkezetek, gondolatkörök sokasága valóságos káosszá lesz a fejükben; akik sohase jártak iskolába, vagy akik csak a falusi iskolát végezték el s azóta talán a bibliát se olvasták többé; akik semmi előkészültséggel nem bírnak: ezeket továbbképezni, ilyeneket jóra való bábákká nevelni: merő lehetetlenség! Ezeknek az 5 hónap alatt nagy kinnal szerzett ismeretei oly felületesek, hogy azok hivatásuk gyakorlásának első éve után már elmosódtak és a gondjukra bízott anya érdekében minden érték nélkül valók. Ilyen bábák a szülés eshetőségein gondolkodni, a felmerült rendellenességet megítélni képtelenek és oly mulasztásokat követnek el, hogy végül ők magok is bajba kerülnek. Szóval itt kárba veszett a tanulók minden kínja és a tanítók minden fáradsága. Nem ilyen bábák kellene, mert ezek nem fognak helytállani soha azoknak a követeléseknek, amelyeket manapság joggal támasztunk a bábákkal szemben. Semmelweis tanítása szellemében kell nevelnünk a bábákat, meg kell tanítani a fertőtlenítésre és a csíramentesség elérésére, de arra is, hogy az elért csíramentesség (asepsis) megóvassék, megtartassák; arra, hogy ez a tanítás náluk hússá és vérré váljék, ne felületes cifraság s csakhamar elnyűtt cafrang legyen.

A jövő bábatanulóitól én azt várom, hogy jó felfogásuk, képzelő erejük, élénk eszejárásuk, a gondolkodásban is gyakorlatuk legyen, hogy jó iskolai előkészültséget hozzanak magokkal. Ilyen előkészített talajban az új szellemi mag gyökeret fog verni, a szellemi látókört tágulni fog és a szerzett ismeretek és választott pálya között levő belső összefüggés megértése is tudatossá válik majd, valaminthogy a kötelesség teljesítésének, a felelőség érzetének foka is növekedni fog, nemkülönbén a hivatás öröme és a vele való megelégedés is. Bábák, akik bibliájuknak – quasi törvénykönyvüknek fogják ismerni és tartani az ő tankönyvüket, tudni fogják, hogy tantételeinek követésétől az anya, a gyermek, a család, a nép jóléte függ; azok tudni fogják, hogy az adott tanítás és előírt szabályok betartásával csakugyan csökkenteni lehet és végrevalahára már csökkenteni is kell a gyermekágyi láz pusztítását viruló, fiatal anyák soraiban és gátat lehet vetni a halvaszületések nagy számának és az újszülöttek ijesztően nagy halálozásának is.

Előkészültséggel, bizonyos fokú műveltséggel bíró tanulókat, akik jövődöbéli hivatásuk magasztos voltától és áldásos munkakörétől magok is át vannak hatva, tanítani, képezni, nevelni erre a hivatásra, a tanítóknak és mestereknek is örömet és elégtételt szolgáltatna, mert könnyebbé de annál intenzívebbé tehetné tanításukat.

Tíz éve tanítom a bábákat és ez idő alatt szerzett tapasztalataim alapján én is, mint sokan mások, úgy nálunk, mint a külföldön, az eddiginél jobb anyagból szeretném a bábákat képezni.

Ezt a jobb anyagot keresem és szólítom, amikor e sorokat írom, aminthogy sürgettem és követeltem akkor is, amikor az említett 8 hetes bábakurzusok ellen fölvettem a harcot.

Ezek ellen a II-od rendű bábák ellen való küzdelmünk eddigelé hajótörést szenvedett a belügyminisztérium makacs ellentállásán, hogy e torzszülöttjét ő maga megfojtsa; pedig amíg ez él, remélni se lehet, hogy az okleveles bábák jobb kiképzésének lehetősége elkövetkezzék és a törvényhozás novelláris úton más alapokra fektesse az egész bábaügyet, pl. olyanokra, mint az állategészségügyet.

Ha azonban segítségünkre jönnének magok a nők, azok a képzettebb, készlebb, rátermett nők, akik iskolázottságuk mellett kedvet, hivatottságot, komolyságot, törekvést, szorgalmat, lelkiismeretet hoznának magukkal a tanulás idejére az életpályához és ha majd ezzel rámutathatnánk arra a tényre, hogy íme bőven keresik ezt a pályát már olyanok, akikkel a bábarend nivója magától is emelkedik, tiszteltebb és az eddiginél jobb lesz: akkor követeléseinknek hamarabb volna fogantaja akár a kormánynál, akár az egész törvényhozó testület előtt.

Ezek a kívánságok, amint mondám, nem csak nálunk merültek fel, hanem régen hangoztatják azokat a külföldön is, ott, ahol a bábaképzés még múlt századbeli alapokon áll és pang így van ez Ausztriában és Németország legtöbb államában és provinciáiban Németországban azonban már küszöbön van a bábaügynek törvény útján való új rendezése Kései eredménye lesz ez hosszas és fáradságos, de kitartó harcoknak, amelyekben része van magoknak a bábáknak az ő egyesületeik és azok országos szövetsége révén, az orvosoknak, a bábaiskolák tanítóinak és az egyetemi szülész-tanároknak is, akik osztatlanul mind a bábaügy reformálásán dolgoznak Németországban a köztudatba is behatolt már e kérdés fontossága, amit legjobban bizonyít a berlini „Bund für Mutterschutz” ez év elején tartott nagyon látogatott és igen élénk értekezlete a bábaügy rendezése érdekében.

Legrégibb és legkitartóbb harcosa a bábaügyi reformnak Dr. Brenneke Magdeburgban, akihez legújában lelkesen és egész szívvel csatlakozott Prf. Dr. Leopold Drezdában Az ügy legjobb ismerője pedig Dr. F r i t s c h a bonni egyetem szülész-tanára, aki idevonatkozó álláspontját tavaly a berlini közegészségügyi kongresszuson abba foglalta össze, hogy: „továbbképzés (Fortbildung) csak ott lehet-

seges, ahol képzettség (Bildung) már létezik; miután ez most nincs, ennél fogva sürgős javítás szükséges.” Brenneke pedig ugyanez alkalommal referátumának konklúzióit e szavakkal zárta, hogy: „a bábáságra képezhető (bildungsfähige), magasabb szellemi és szociális fokon álló személyeket kell megnyerni” Dr. Krukenberg Erzsébet asszony pedig szükségesnek mondta, hogy mind szigorúbb elvek szerint kell kiválasztani a bábatanulókat. Mannheimban a gyermekágyasok menedékházában, Luisenheimban már tartanak is bábatanfolyamokat „művelt nőknek” (für Frauen gebildeter Stände) és pedig asszonyoknak és leányoknak, akik polgári iskolát végeztek. A német bábaiskolák igazgató-tanárai egyesületet alapítottak: „zur Förderung des deutschen Hebammenwesens” és Würzburgban 1903-ik év pünkösdjén tartott első gyűlésükön egyhangúlag kimondták: hogy a tanulók anyaga nagyrészt használhatatlan, hogy legalább is népiskolai jó képzettség kimutatása követelendő és pedig nemcsak az iskola látogatásának kimutatása, hanem az is, hogy ez a népiskolai képzettség most is megvan; hogy azonban magasabb előképzettség is kívánatos és erre is kell törekedni.” Tavaly Drezdában tartott gyűlésükön pedig ismét Fritsch hozta javaslatba azt, hogy „sürgősen szükséges egy új általános német bábatorvény és a szegény, beteg, rokkant és kivénült bábákról való gondoskodás.”

Az indokolásban a következő olvasható: „A bábatanárok és a bábaügy minden barátjának élénk kívánsága, hogy jobban képzett nők keressék e hivatást; a bábák fokozódó feladatai nagyobb képzettséget követelnek, mint amit a falusi iskola ad.” Mindenfelé jobb készültséget kívánnak, mert tanításunk fölfogásához és megértéséhez jó iskola-képzettség szükséges.”

A bábaiskolák tanárainak azt a kívánságát, hogy több műveltebb nő szánja reá magát a bába hivatására, a család, a népjólét érdeke sugalja. Előttük világos az összefüggés a gyermekágyi halálozás állandó nagysága és a lelki szegény bábák működése között. Világos abból az elvitázhatatlan tényből, hogy Semmelweis tanításának követésével megszűnt a nagy és kis szülőházakban az az ijesztő halálozás, amely Semmelweis érzékeny lelkét annyira kínozta és végül oly eredményes kutatásra serkentette. Világos abból aiz ellentétből, amely észlelhető ma a szülőházakban lefolyó szülések közt és az otthon történők közt. Amíg a szülőházakban ugyanis ma szemben a Semmelweis előtti időbeli viszonyokkal, a fertőzésből eredő halálozási arány 3-6-10%-ról leszállt (0,1-0,05%-ra, vagyis amíg azelőtt 100 szülőnő közül a szülőházakban meghalt 3-6-10 asszony, addig ma egyezer-kétezer közül hal meg 1, egyetlenegy! Az édes otthonban pedig olyan maradt a

gyermekágyban való halálozás, mint 50 évvel azelőtt volt; mert a bábák, akiknek kezén fordul meg itt a szülések tömege, nem változtak, nem javultak, érintetlenek maradtak Semmelweis megváltó tanításától. Javulás legfőleg a városokban érezhető, ahová egyfelől mégis csak a bábák színe-java kerül, másfelől sokféle más segítség és kedvező körülmény játszik közre. De a falun nincs semmi javulás s nem is lehet, amíg az az elv mértékadó és döntő, hogy a falura csak bennszülött asszony való bábának, aki úgy mellékesen bába is, különben pedig feji a tehenet és kapálja a földet. Művelt, a falu bírójától független, a parasztnép kedvében nem járó bába, aki tudásával, állása biztosított voltával imponálna, aki nehezebb esetekben is eligazodni, helyesen eljárni és segítséget is nyújtani képes volna, ilyen asszony nem való falusi bábának, mert hiszen, így érvelt előttem a belügyminisztérium mértékadó egyik tisztviselője: „A magyar anyák Árpád apánk ideje óta szültek tudós bábák nélkül, majd elvégzik ők ezt a kötelességüket ezentúl is”.

Az a feltűnő kisszámú halálozás a szülőházakban pedig onnan van, hogy ott minden szülés orvos és bába felügyelete alatt, tehát kettőzött, azaz jobb gondozással történik. Sok egyéb körülmény mellett mindenesetre a bába személye is egyik faktora tehát annak a rikító ellentétnek, amely a gyermekágyi halálozási arányszámok közt fennáll a szerint, hogy a város és falu vagy a szülőintézetek gyermekágyi halálozását vizsgáljuk.

Ebből a szempontból nézve ezt a kérdést, értesülve róla, hogy ezrekre megy a fiatal anyáknak belepesztulása a szülés aktusába, hogy pl. Németországban 8000-re becsülik számukat, ki tagadhatná, hogy itt szociális, népjóléti kérdéstről van szó, amely nemcsak megérdemli, de követeli a sürgős rendezést, javítást, követeli az állam és a társadalom részéről egyformán és legalább is annyi joggal, amennyivel az állam is, a társadalom is pl. a himlő, a kolera ellen való védekezést és küzdelmet részesíti, pedig ez a két betegség együttvéve nem pusztít el annyi embert, ahány viruló asszony esik évente a gyermekágyi láznak áldozatul.

De furcsa dolog is az, hogy a gyermek kereszteléséhez és eltemetéséhez pap kell, diplomás, fölszentelt, tanult és jól üzetett pap, nehogy lelke elkárhozzék és a mennyekbe ne jusson; de születéséhez jó akármelyik analfabéta parasztasszony, világrajöttkor csak hadd pusztuljon a gyerek, legyen nyomorékká egész életére tanulatlan kezektől, sőt az anyja is hadd vesszen oda a bába tisztátlansága és butasága folytán!

Ellenkezőleg: a bábának is kellő kiképzést adni és biztosítani neki a megélhetést is épen

a falukban, a szegény, tanulatlan nép között; ez legyen a törekvés, erre szánja reá magát a törvényhozás, ezt követelje a társadalom, ebben jöjjenek segítségünkre maguk a nők, a képzett, művelt nők, életpályának választva a bába hivatását